

КОТИГОРОШКО

ДИТВИДАВ

КО

МАЛЮНИ
В. ТАУДОВА

Українська
народна
казка

ТИГОРОШКО

Державне видавництво
дитячої літератури УРСР
Київ — 1960

Г

ра собі одна хлопця і має шестеро синів та одну дочку. Пилив синів в поле орати і косити, щоб сестра принесла їм обід. Вони й мовля:

— А де ж ви будете орати? Я не знаю.

Вони мовлять:

— Ми тактакив сонфу від дону аж до тій мони, де будуть орати,— то ти до тій борозни і йди.— Та й побігла.

А дівч, що вона за тій полем у дісі, вона ту сонфу закопала, а свою протяг до своїх пашаляй. От сестра, не посила братам обідати, то пішла за тій сонфого і дота йшла, аж вона зайшла до дівчачого двора. Там її диві і вилуча.

Питалися сини ввечері доному та й кажуть ввечері:

— Біль десь орати, а ми вам не прислали обідати.

— Не по не прислали? Ажко Оленка посила, та й дісі її нема. Я думаю, вона з вами вернеться. Чи не забавували?

Брати й кажуть:

— Треба їм мучати її.

Та й пішли всі шість за тій сонфого і дівчачого-так до

того найбоного двора, де ти когось
була. Приходять туди, а вони там

— Братчики мої малі, де ви в
нас подію, як зній пролетіть?
Віа ми вас пошеть?

Нале це й зній лететь,

— А, — каже, — людський дух
пагне. А ви, каже, батиска прийшли
чи ширяться?

— Ні, — каже, — батиска!

— Ході же на західній тій

Після на західній тій батиска,
Недоног батиска: не ударю їх зній,
так і зній у той тій. Забрав їх
той ледве жовка і мавка до гла-
вної тійни.

А той чоловік та жовка ка-
рять та й ждуть сонця, — каже. От одного
разу жовка жовка на річку прать,
жовка ж жовка горюшка по
дорозі. Жовка жовка горюшка
і жовка.

Знайди вродився в мій сон,
Назвам його Котигорошкою.

Росте та й росте той сив, як і вода — не багато літ, а вже великий веріс. Одного разу батько з сином вийшли колоди — докопались до великого каменя. Батько хотів каменем камені, щоб допомогти його вилучити. Після батько вогонь, а Котигорошко узяв та й вилучив. Пройшли люди, як сім'я — як оторопів, так дивився, як в нього така сива, та й котили його вбачи. А як відомою того каменя вгофу та й відомою, — вода й потікала.

От каменю далі й докопались до великого каменя залоз. Батько його Котигорошко та й сивив.

От і питається раз Котигорошко в батька, в матер:

— Деся повинні в мене бути брати й сестри?

— Е-е, — каже, — сивку, була в тебе і сестра, і шестеро братів, та так і так їх тривало.

— Ну, — каже він, — так я ж віду їх шукати!

Батько й мати уривають його:

— Не Ааа, сивку: шестеро відомо, та заткнула, а то ти одна щоб не заткнула?

— Ні, так відомо! Як же так сивою кров та не вилучити?

Уже те знали, що вивалив, та й поїс до конвал.

— Скуй, — каже, — мені булаву, та конвалу!

На конвал конвал крилато, та сармав пашу, що конвал з конвал вивалив. Уже Катигорошко ту булаву, як конвалу, як конвалу утору, а далі каже до батька:

— Ляку я спаша, а не мене збудить, як конвалу булаву, через двадцять дб.

Та й дб. На тринадцяту добу гуло та булава! Збудило конвалу конвалу, вставило конвалу, булава як ударилася об конвалу, так і розкошилася конвалу. Ніс і конвал:

— Ні, з конвал булавою не конвал! Іти шукаю конвалу та конвалу, — треба конвалу конвалу.

Поїс й конвал до конвалу.

— На, — каже, — конвалу, щоб конвалу по конвалу!

Висував конвалу конвалу, Катигорошко й ту конвалу утору та й конвалу конвалу по конвалу конвалу дб. На тринадцяту добу конвалу та булава конвалу, конвалу — конвалу конвалу конвалу. Збудило Катигорошка, конвалу конвалу, вставило конвалу — булава як ударилася об конвалу, — конвалу конвалу конвалу конвалу.

— Ну, а цією булавою можна шукати брата та сестру.
Почека, мійко, булавиці та сироті, сусариці.— іду.

Узяв ту булаву, а торбу булавиці та сусариці, погра-
дався — і пішов.

Пішов за тією сиротою, за тією дівчиною, що ще трішки
жила було, та й забився у ліс. Іде там лісом, іде та й іде,
коли провадить до великого двору. Увійде у двір, тоді в
будинку, а знів нема, сама сестра Олена вдома.

— Задрова була, дівчино! — каже Котигорошко.

— Задрова був, парубче! Та чого ти сюди забився: пре-
дяться зайі, по нім тебе з'їсть.

— Оцеж, може, й не з'їсть! А ти як это там?

— Я була одна дочка в батька й матері, та мене зайі
узяв, а сестеро брата пішла виколоти та й загинула.

— Де ж вона? — питається Котигорошко.

— Закопує зайі до землі, а й не знаю, чи ще жива,
чи, може, на покійнах погинула.

— Оцеж, може, в тебе знаволо, — каже Котигорошко.

— Де тобі знаволо! Шестеро не знавало, а то й
та сам! — каже Олена.

— Дарма! — відказує Котигорошко.

Та й сів на ніч, дождатися.

Коли як встать зайі. Провести та тільки в хату — зрані.

— Га, — каже, — людський дух пахне!

— Де й то не пах. — відказує Котигорошко. — Коли в
привако.

— Агов, хлопче, — а чого тобі тут треба? Бачися чи
мертвоті?

— Де то вже мертвоті, — бачися! — каже Котигорошко.

— Ходя не на залізній тії!

— Ходя!

Привако. Зайі і каже:

— Бач тії!

— Ні, — каже Котигорошко, — бач ти словачку!

От зайі як ударив його, так по вісточку і влігав у
залізній тії. Веревка ноги Котигорошко, як мигує булавою,

Котигорошко втрачається після того бою та й знову. А ті шестеро братів і радяться:

— Будуть з нас люди світіться, що ми шестеро хліб не подумали, а він там уївся. Та й добро його собі забере.

От радяться-радяться та й марадяться: тепер він світь, не знову, — при'їздить його добре лисом до дубка, щоб не маранься, — тут його заір і розірна. Як радяться, так і зробився при'їздом та й пішов собі.

А Котигорошко світь і не чує того. Слав дити, слав він, прокидається, — при'їздивий. Він не прокинувся, — так того дубка й швернує з корінням. От узяв таді того дубка на плечі і пішов додому.

Підходить до хати, аж чує брати вже приїхали та й розпитується в матері:

— А як, мати, чи в нас так були діти?

— Та як же? Сні Котигорошко був та як пішов нездоровим.

Вона таді:

— Сні ж не його при'їздом, — треба бігти та сажікати!

А Котигорошко не подумавши тем дубком у хату, — не можна хати не розвалити.

— Останійтесь же, коли не так! — каже. — Піду я в світ.

Та й пішов знову, на плечі будинок взявши.

Іде собі, іде, коли дивиться — нігіть-гора і нігіть-гора, а між ними чорніє рудина й поклає в ті гори камені та й розкидає їх. Каже Котигорошко:

— Боже поклали!

— Дай боже здоров'я!

— А що ти, чорніть, робила?

— Гора розкинула, щоб шлук був.

— А куди йшла? — питає Котигорошко.

— Щастя шукає.

— Ну ні й в туди, А як ти звелась?

— Вернигора. А ти?

— Котигорошко. Ходив рудині.

— Ходив!

Падли вони. Ізуть, коли бачать—
чужаки серед лісу як малі дубочка—
так дуби й каверлять з корінням.

— Боже великий!

— Дай Боже здоров'я!

— А що ти, чоловіче, робиш?

— Деревка каверляю, щоб ти
було просторіше.

— А куди йдеш?

— Шістьа шукати.

— Ну й не туди. А не згадаєш?

— Веремарф, А що?

— Катиторомо та Веремара.

Холод річок!

— Холод!

Пішла впрям, Цуць, коли бачить — чарівна їй заоро-
плена пуста сидить над річкою; як крутара пусом, так
вода їй розступилася, що їй по дну можна перейти. Вона до
нього.

— Бачиє гіршому!

— Дай Боже здоров'я!

— А що ти, чоловіче, робиш?

— Та воду підвертаю, щоб річку перейти.

— А чудає бачи?

— Щастя шукаю.

— Ну то й іди туди. А як знаєш?

— Крутаре. А де?

— Висотрадіво, Вернагора, Вернадуб. Ходим разом!

— Ходим.

Пішла. І так їй добре йти: де гора на дорозі, — Верна-
гора перекине, де річка, — Вернадуб підверне, де річка, — Крута-
рус воду підверне. От зайшла вона в такий великий ліс, —

коли біжить, як у лісі стоїть дитина,
Рухали в хату,— нічого нема. Котигорошко й каже:

— Ступай й зачепувай.

Перемочував, а на другий день
Котигорошко й каже:

— Та, Веригоро, зоставайся дома
та ширя їсти, а ми втричі підємо на подорожжя.

Пішли вони, а Веригоро наварив
їсти та й ліг спочивати.

Камі хтось стукає в двері:

— Підійми!

— Не великий пан, підійми і самі— каже Веригоро.

Двері відчинялись, і зник хтось
кравець.

— Пересиди через поріг!

— Не великий пан, пересиди і самі!

Коли впаде діток маленької, а
форода на сажень впаде. На укол
пан Веригору та чуба та й поже-
ла на гиздан на стіну. А сам усе,
що було наварено, їсть, казка, у Вер-
игоро й самим платити ширя вварити
та й подає.

Веригоро крутнись, крутнись, хтось садило свого чуба,
випусти діток варити; діток товаришів ввариводима, уже доварив.

— А чого ти замішався з обідом?

— Та задрімав трохи...

Наївсь і впаде на спати. На другий день устало,
Котигорошко й каже:

— Ну, телер ти, Веригоро, зоставайся, а ми підємо на
подорожжя.

Пішли вони, а Веригоро наварив їсти та й ліг спочивати.
Аж хтось стукає в двері:

— Відчине!

— Не великої пан, відчинеш і сні!

— Пересадя через вірі!

— Не великий пан, версітеш і сні!

Коли тіло ділок маленької, а борода на стовні вилочється. Як ухотил Вернадуба на чуба й почетил на гнідок. А сні усе, що було казарно, він, інше, у Вернадуба ті слова швидко вірі відріг та й подісся.

Вернадуб борсаясь, борсаясь, шось уже там з гнідока вірився та й ну швидко обді парити. Коли не провалит товариство,

— А що не ти з обдіом спізнався?

— Та відрива, — каже, — трим...

А Вернадуба вже й почетил: достався, що воно було.

На третій день достався Кручалуус. — І а пан те сні. А Котигорошко в каже:

— Ну й ділок не обді парити! Уже не ділірі не діліть на пошкочен, а в доставити каже.

На другій день ті трим діуть на пошкочен, а Котигорошко відом доставити. От казарно він вірі та й діг спочиває. Як громок шось у діур:

— Відчине!

— Стривай, відчине, — каже Котигорошко.

Відчине ділірі — як там ділок маленької, а борода на стовні вилочється.

— Пересадя через вірі!

Уже Котигорошко, пересадя. Коли той гнетись до нього, вентись.

— А чого тобі? — питає Котигорошко.

— А ось побачив, чого, — каже ділок, дов'явся до чуба та пильн віті ухотити, а Котигорошко:

— То ти такий! — та собі хил діго за борода, вхотил ошкуру, вітіг діго в діг, розвилос дуба, змінив у розвилос ділоку борода й зашкочил в тив.

— Коли ти, — каже, — такий, діурко, що вірі до чуба берися, то посидь собі тут, а ділоку сніл прїду.

Приводять він у лугу, — вже й товариство поприходило.

— А що обид?

— Давно верте!

Похобілася, а тоді Котигорошко й каже:

— А знайти дрова, — а сам таке диво помірку, що ну!

Приводять до того дуба, коли ні дрова, ні дуба нема:
навсередині дісок дуба з корнями та й полеті за собою. Тоді
Котигорошко розказав товарищам, що йому було, а ті вже й
про свою призначення, як їх дісок за дуба чіпали та ривали з
ствели дуба.

— Е, — каже Котигорошко, — коли він такий, то коли
кого шукає!

А де дісок того дуба тат, — там там і вилеті, що вилетіло,
— вона там сидом і йдуць. І так дійшли аж до глибокої
ямки, що й далі не видно. Котигорошко й каже:

— Лянь туди, Вернадубе!

— А аж йому!

— Ну ти, Вернадубе!

Не слотів і Вернадуб, і Крутмаус.

— Коли ні так, — каже Котигорошко, — пошлю я см.

Давайте палети штуря.

Навклали вони штуря, навіть Котигорошко на руку
обв'язав та й каже:

— Спускайте!

Почали вони спускати, довго спускали, — так тагнули

до дві — як на іпанці сіді. Став так Катигорошко злати, — як дивитись: стить йому великий. Він узявися у той галик, а там уже й сні златом та дорочкам каменем. Це він по-втом, — як кабіна долу відустри коростина — так гаря, так гаря, що й у сніт крапає немц!

— Ой, — каже, — камене добрий, чого ти седи кабіна?

— Та я, — говорить Катигорошко, — шукаю діла каменю, що берези ні сниться відомитись.

— Е, — каже вона, — дядю бороду з дубка викопали. Не бди до цього, він тебе в'їв, бо він багато людей викопав.

— На в'їв! — каже Котигорошко. — То ж в бороду й бороду викопав. А ти ж чого тут стоїши?

— А я, — каже вона, — вродила, та мене цей дядю узяв і в землю деринь.

— Ну то в тебе викопав. Вона мене до в'їв!

Вона й пошла. Коли сиринці сидять дядю і всю бороду викопали з дубка. Як побачив Котигорошко, то й каже:

— А чого ти прийшла? Витися чи запитися?

— До вас, — каже Котигорошко, — вродився, — битися!

От і почали вони битися, бились-бились, і така війна Котигорошко дядю свого вродився. Тоді каже їм вродився забрав все золото й дорозу в'їв і у три мити та й сідав до тієї війни, вони всі сиринці. Підійшов до них та й гукає:

— Агов, поворотила, — чи
на це є?

— Є!

Він прив'язав до мотузки
одну мішку та й сім'яра, щоб
тягнув:

— Це саме.

Випалив, спустив звому
мотузі. Він прив'язав другий
мішок:

— І це саме.

І третій та віддав, — рив,
що добра. Тоді прив'язав до
мотузки коромислю:

— А це мені, — каже.

Випалив та третє коромис-
лю, тоді вже Котигорошко треба
тягти. Вони й роздумали:

— Ніщо будемо його тя-
гти? Ніколи думав А коромисля
нам доставиться. Підтягнемо його
сторі, а тоді й пустимо, — він
упаде й убіється.

А Котигорошко догадав-
ся, що вони вже надумали
щось, — узяв прив'язану до мо-
тузки кавалочку й гукає:

— Тягайте, каже!

Вони підтягли високо, а
тоді й кинули, — камені, тіло
ж гукає!

— Ну, — каже Котигорош-
ко, — добрі не ви!

Пішов він підземками сіл-
том, іде та іде, ніби насуваючи
камінь, щоб ударити дома та траді!

Він і заховався під дубом. Коли чую,—
на дубі сидять графський в гонді,
Він зліз на дуба та й прорвав із
світлом. Перебігав днів, прийшла
велика степна граф, тах графський
батько Побачив, що дитя вернуло, та
й питає:

— Хто це нас накрив?

А дитя казуть:

— Як це з'яв, то ми сивими.

— Ні,— каже,— не з'яв.

— Отам чиясь сидять під деревом, то він накрив.

Граф прийшов до Катигорошки та й каже:

— Кажи, що тобі треба,— а тобі все дав, бо не накрив,
що в мене діти заховалися жині. А то все—в полону, а тут
міде дитя,— вони в гонді й змалитися.

— Бачив жини,— каже Катигорошко,— на той світ!

— Ну, добру та мені запаву запави! Ну, та дарад,—

граф летить! Віднямо з собою шість каменів м'яса та шість каменів води, то як в дупляку та поверну до тебе голою наравно, ти жеш і виклада у рот шматок м'яса, а як поверну назад,—даш трохи води, а то не доведу в уряд.

Повин вони шість каменів м'яса та шість каменів води, сні Котигорошко на графа.— пометіла. Летить та в дупляку, як поверне граф голою наравно, то Котигорошко йому виклає в рот шматок м'яса, а як назад — дасть йому трохи води. Довго так летів,—от-от уже дотянуть до цього селу. Коли граф повертає головою наравно, а в каменях і шматочка м'яса нема. Тоді Котигорошко шартан у себе дупку та в кишу графа в рот. Вилетів нагору, граф і гаситьсь:

— Чого це ти мені такого доброго дав як ївратишні?
Котигорошко й повис на своїм візку:

— От чого,— каже.

Тоді граф полетів і прискі швидкою водою на покривалах
пави водою, — дитини й проросла.

Граф той виструпує дождю, в Котигорошко влізла
шукати своїх товаришів. А вона вже поданна туди, де той
виродився батько, там у нього живуть та й сваряться поміж
себе: який коні в кордівному осякнеться, то й не повертяться.

Ката це проходить Котигорошко. Вона залізлася, а він
книг:

— Не мене арешта, мушу нас покарати!

Та й покарив.

А сам одружився з такою кордівною та й живе.

1984-1985

1984-1985

1984-1985

1984-1985

1984-1985

1984-1985